

УДК 336.67

Ж. А. Кононенко,
к. е. н., доцент, доцент кафедри економічної теорії та економічних досліджень,
Полтавська державна аграрна академія
ORCID ID: 0000-0003-0074-8249

Ю. М. Грибовська,
к. е. н., доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю,
Полтавська державна аграрна академія
ORCID ID: 0000-0001-5205-9045

Л. О. Ходаківська,
к. е. н., доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю
Полтавська державна аграрна академія
ORCID ID: 0000-0002-6758-697X

DOI: 10.32702/2306-6814.2020.1.27

ФАКТОРИ ЗМІНИ ВЕЛИЧИНИ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДПРИЄМСТВА

Zh. Kononenko,
PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Economic
Theory and Economic Research, Poltava State Agrarian Academy

Yu. Hrybovska,
PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Accounting
and Economic Control, Poltava State Agrarian Academy

L. Khodakivska,
PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Accounting
and Economic Control, Poltava State Agrarian Academy

FACTORS OF CHANGE IN THE ENTERPRISE'S FINANCIAL RESULTS

Матеріал статті присвячено вивченню питань визначення факторів формування фінансових результатів підприємства. Предметом вивчення цього дослідження виступають теоретичні підвалини, методологічні основи та практичні застосування і розкриття особливостей категорії фінансові результати підприємницьких структур. На основі цього встановлено сукупність та системність факторів, що здійснюють вплив на формування величини фінансового забезпечення та сталості суб'єктів господарювання. Інформаційним середовищем для вивчення цього питання виступили наукові роботи та дослідження провідних науковців сучасності, дискусійні питання, що висвітлюються в періодичних виданнях. Наведено фактори формування фінансових результатів залежно від джерел та середовища фінансування діяльності підприємства. Визначено систему логічної загальної роботи крізь призму наявних резервів нарощування прибутковості та ефективного виробничого процесу на підприємстві. Проаналізовано зміни та залежності в підвищенні прибутковості підприємства та факторів впливу на кінцевий результат. Запропоновано деталізовану сукупність класифікацій в економічному сенсі складових фінансового середовища для проведення спрощеної аналітичної роботи на підприємстві.

The article is devoted to the study of determining the factors of formation of the enterprise's financial results. The subject of this study is the theoretical foundations, methodological foundations and practical applications, disclosure of the features of the category financial results of entrepreneurial structures.

On this basis, the establishment of a set and systematic factors that influence the formation of the value of financial security and sustainability of economic entities. An information medium for the study of this issue was the scientific work and research of leading scientists presently, discussion issues covered in periodicals.

The system of logical general work is determined through the prism of the existing reserves of increasing profitability and efficient production process at the enterprise. Changes and dependencies in the increase of profitability of the enterprise and factors of influence on the final result are analyzed.

A detailed set of classifications in the economic sense of the components of the financial environment is proposed for carrying out simplified analytical work at the enterprise.

The main purpose of an enterprise is to make a profit that is determined on the basis of income and expense data.

The relevance and importance of this topic is due to the fact that the main goal of any company in the market is to maximize profit at a minimum cost, while improving the quality of service to consumers or clients. One of the means of achieving this goal is to maximize turnover and gross income while optimizing turnover costs.

It should be noted that income and expenses appear as an economic category, as well as a component of financial activity and economic and overall financial results of the enterprise, which has always been and remains one of the key topics reflected at the intersection of science and practice.

Achieving high performance for businesses, translating strategic goals into reality, exploring opportunities, implementing incentives for sustainability, and a number of other progressive ways and ways of establishing long-term hope for a better future, today, entails more questions than answers.

Therefore, the main purpose of our study was the need to determine the factors of change in the formation of financial results of enterprises, their development in a changing environment and the ability to adjust their production capabilities in the short term, which will be able to influence positive changes in the internal environment of the enterprise in the future.

*Ключові слова: фінансові результати, фактори, прибуток, збиток, показники, система.
Keywords: financial results, factors, profit, loss, indicators, system.*

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Основною ціллю функціонування підприємства є отримання прибутку, який визначається на основі даних про доходи і витрати. Актуальність та значимість цієї теми обумовлена тим, що головною метою будь-якого підприємства в умовах ринку постає отримання максимального прибутку за мінімальних витратах з одночасним підвищенням якісного обслуговування споживачів або замовників. Одним з засобів досягнення зазначеної мети виникає максимізація товарообігу, а також валового доходу з оптимізацією витрат обігу. Слід зазначити, що доходи і витрати постає як економічна категорія, а також складова фінансової діяльності і господарської, та загального фінансового результату роботи підприємства, яка завжди була й залишається однією із ключових тем, що відображаються на перехресті науки та практики.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Сучасні розробки та дослідження стану функціонування та розвитку підприємницьких структур дедалі більше вимагають від фахівців деталізації та уточнення результатів підприємницької діяльності. Нестабільність в оточуючому середовищі має свій вплив на можливості суб'єктів господарювання та особливості активізації в проблемних сферах підприємств. Дослідженнями у сфері фінансових ресурсів, фінансового забезпечення та фінансових результатів діяльності підприємства займаються довгі роки такі провідні вчені-економісти, як О.А. Підгорна, М.Д. Білик, А.Т. Опря, Е.А. Уткін, В.Я. Амбросов, В.І. Бойко, О.А. Бугуцький, П.І. Гайдуцький, М.М. Федоров, О.М. Шпичак, В.В. Юрчишин та інші. Завдяки змістовним дослідженням вищевказаних учених було узагальнено і вдосконалено вже існуючі мето-

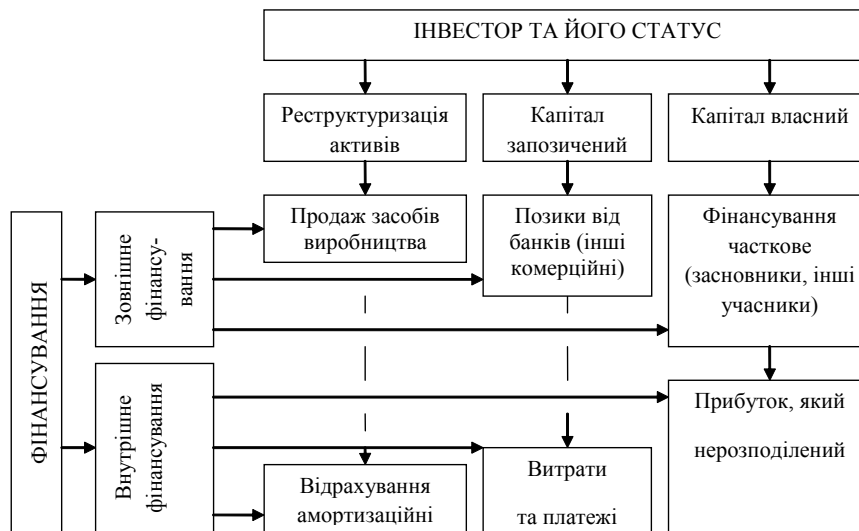

Рис. 1. Фактори формування фінансових результатів залежно від джерел фінансування діяльності підприємства

дики визначення ефективної діяльності суб'єктів підприємницької діяльності.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Досягнення підприємствами високих результатів, втілення стратегічних цілей у реальність, вивчення можливостей, впровадження стимулів щодо забезпечення стабільності та ряд інших прогресивних напрямів та шляхів встановлення довгострокової надії на краще майбутнє на сьогоднішній день залишає за собою більше питань, ніж відповідей. Тому провідними науковцями та вченими наголошується на необхідності та важливості нових підходів у втілення фінансової незалежності суб'єктів господарювання, їх принципової особливої відмінності від конкурентного середовища. Отже, основною метою нашого вивчення стала необхідність визначення факторів зміни формування фінансових результатів підприємств, їх розвиток у змінному середовищі та можливість коригувати свої виробничі можливості в короткостроковому періоді, що матимуть можливість вплинути на позитивні зрушення у внутрішньому середовищі підприємства в майбутньому.

ВСТУП

Ключові проблемні питання вивчення фінансових результатів у ретроспективі та в перспективному відношенні знаходять своє відображення у різноманітних наукових працях. Якщо розглядати питання ефективної діяльності підприємства з позиції отриманих позитивних високих фінансових результатів, слід зазначити, що фінансовий результат вказує на успішність діяльності не лише окремого підприємства, а й галузі та на державному рівні загалом.

Питання економічної визначеності, оцінки та напрямів дослідження пов'язані зі стратегічним управлінням, що завжди було предметом глибокого дослідження великої чисельності науковців як вітчизняних, так і зарубіжних. Немало таких розробок у цьому напрямі мають велику наукову та практичну цінність. Вирішення цього питання супроводжується науковим обґрунтуванням та створенням відповідних заходів. Цінність форм

власності у всіх виробничих процесах підприємств виступають як однакові в господарському механізмі. Актуальність питання збільшення рівня ефективності, раціоналізації, з'ясування факторів, причин та інших системних складових потребує глибокого вивчення. Це визначило напрям, структуру й актуальність теми. Зазначене вище вимагає сконцентруватися на визначенні факторів впливу на зміну фінансових результатів діяльності підприємства.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Загальні фактори впливу на отримання прибутку підприємства можна визначити факторами, які насамперед залежать від діяльності самого підприємства, це і обсяг діяльності підприємства, і стан використання ресурсів та їх ефективність, і рівень доходів, і обсяг витрат, і ефективність цінової політики та асортиментності.

Кінцевою та основною метою діяльності всіх підприємств в ринкових умовах має бути отримання конкретного прибутку. Таким чином, важливо на етапі стратегічного планування врахувати максимально усі фактори і аспекти наступного розвитку для всебічного і обґрунтованого встановлення величини прибутку та отримання певного рівня прибутковості. Отже, під час стратегічного планування виникає низка особливостей, а з ними і специфічні аспекти, які необхідно враховувати під час фінансового забезпечення насамперед сталого розвитку підприємства.

Прибуток включає в себе найважливіші сторони в роботі підприємства. Для того щоб прибуток підприємства мав зростання, керівництву треба приділяти увагу таким питанням, по-перше: нарощувати значні обсяги виробництва та збуту товарів і послуг, по-друге: розширювати, звертаючи увагу на ринок, свій асортимент і якість товарів або послуг, по-третє: впроваджувати низку заходів для того щоб збільшити продуктивність праці всіх працівників, враховуючи також зменшення витрат на виробництво чи реалізацію своїх послуг, отже, собівартість, відповідно з максимальним ефектом використовувати потенціал, яким розпоряджається підприєм-

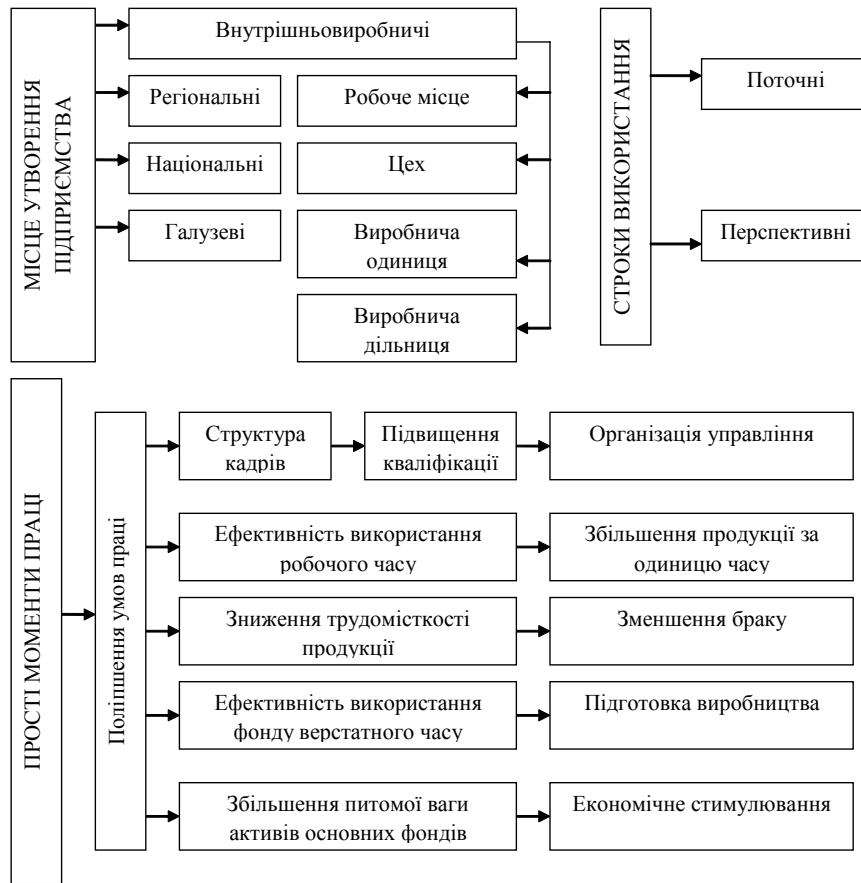

Рис. 2. Класифікація факторів збільшення ефективних результатів діяльності підприємства

ство, у тому числі звичайно і фінансові ресурси; з розумінням відповідальності вести цінову політику, тому що на ринку діють переважно вільні ціни або договірні, по-четверте: грамотно вибудовувати договірні відносини з всіма своїми клієнтами, а також вміти найбільш доціль-

но вкладати і розміщати одержаний в минулому прибуток з погляду досягнення оптимального ефекту. Отриманий прибуток на підприємстві займає вагомe місце і виконує величезний вплив на функціональні особливості підприємництва, а саме:

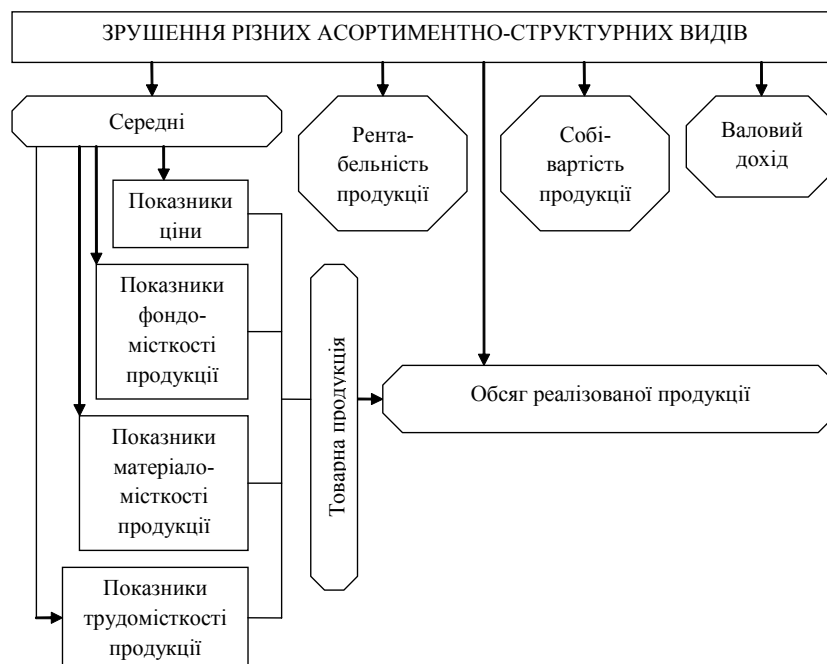

Рис. 3. Схема групування основних показників формування аналізу діяльності підприємства

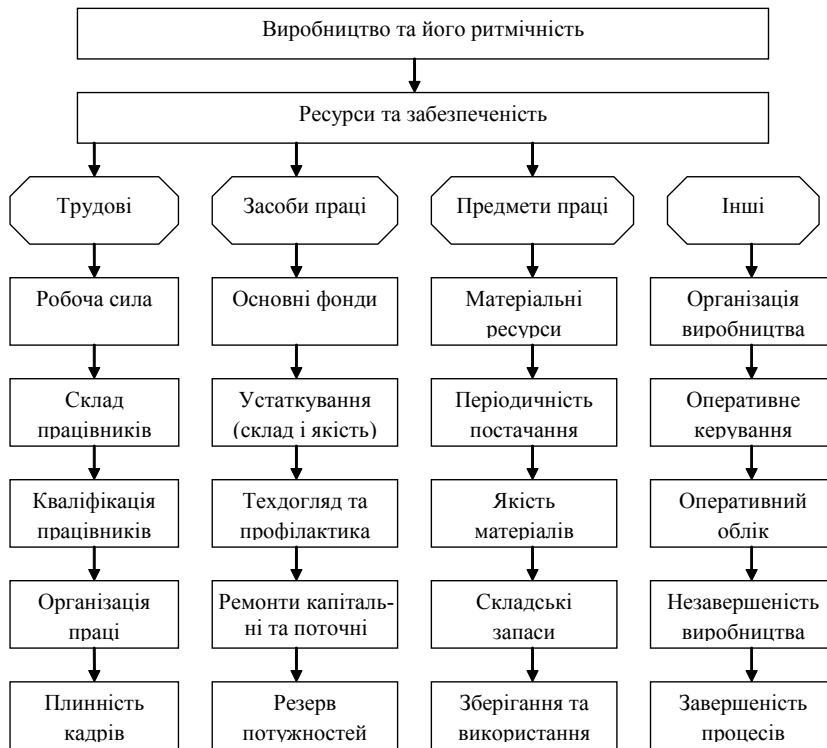

Рис. 4. Фактори, що впливають на випуск продукції

- дає оцінку підсумкам підприємства;
 - визначає напрями розподілу (на нормативному рівні розподіл між підприємством і державою, підприємством і його робітниками);
 - виступає джерелом формування активів економічного зростання і соціального спрямування.
- Поряд з названими функціями отримання прибутку забезпечує формування та здійснення основних завдань фінансових результатів підприємства, а саме:
- системність у підходах щодо виконання поставленої мети, задіяння резервів та шляхів одержання прибутку;
 - встановлення сукупності факторів впливу на формування показників прибутку та розрахунки їхньої величини;
 - прогнозування та встановлення напрямків розподілу прибутку;
 - виявлення резервів розширення виробництва;
 - планування заходів для забезпеченості виявлених резервів.

До факторів, що впливають на зміну формування фінансових результатів відносяться джерела фінансування підприємницької діяльності (рис. 1).

Цей рисунок розкриває зміст взаємозалежності між складовими факторами зміни формування фінансових результатів через призму необхідного фінансування (середовищем та джерелом) діяльності підприємства з уточненням місця кожної форми фінансування з плановим забезпеченням отримання прибутку.

Для мети впорядкування і логічної систематизації загальної роботи по пошуку всіх наявних резервів збільшення ефективності виробництва підприємства необхідно деталізувати складові середовища фінансування та класифікувати в економічному сенсі з поглядом, як вказано на рисунку 2.

Проведення аналітичної роботи на підприємстві, як правило, відбувається через призму аналізу всіх сфер підприємницького життя, а тому в аналітичній роботі використовуються такі показники фінансових результатів:

- доходи: від реалізації продукції, від інших операцій, від надзвичайних операцій;
- прибуток: на одиницю продукції; від реалізації продукції; від операційної діяльності; від звичайної діяльності; від надзвичайних подій; оподаткований прибуток; чистий прибуток.

Групування показників можна схематично показати у вигляді малюнку (рис. 3).

Важливою проблемою для любых підприємств є вдосконалення (модернізація) оподаткування прибутку. Звісно, що деяка частка податків у вигляді чистого доходу підприємства враховує при цьому те, що частиною даного доходу можуть бути обов'язкові відрахування. Ці відрахування додаються у витрати і значною мірою перевищують необхідний рівень вилучень з цього джерела. Отже, не тільки в цьому корінь проблеми. Можна погодитися із відрахуванням з чистого доходу в кількості, який перевищує необхідний рівень, який досягає до 50 відсотків. Ключова проблема постає в тому, що існуючі види відрахувань беруться з доходів підприємства, а також втрачають зв'язок з підприємством. Деякі з відрахувань повинні все ж таки його зберегти. Таким чином коли в результаті виробничої і господарської діяльності покращуються (позитивне зростання сум накопичення) активи підприємства і виходячи з подвійного запису, як результат збільшуються, пасиви підприємства. Коли не є кредиторська заборгованість, то може бути можливість приросту капіталу, а саме прибутку. Останнє підтвердження базується на аналізі балансу господарського підприємства, де прибуток постає як збільшення капіталу. Під час розробки стратегії пла-

нування позитивного кінцевого результату діяльності підприємства слід враховувати те що із макроекономічних показників вплив на рівень одержання прибутку підприємства і його конкурентні значущі позиції мають соціальні умови та демографічні, їх характер державного регулювання економіки, які позиції має кон'юнктура світового економічного ринку виду продукції та не останнє місце займає рівень платоспроможності та попиту населення країни тощо. На значний рівень прибутку підприємства впливають і основні економічні та наукові, а також технічні властивості і структура галузі, де функціонує підприємство. Вплив має і питома вага продукції даної галузі у виробничо-господарських та міжнародних показниках, її стан внутрішнього конкурентоспроможного середовища, місце даного підприємства у господарській діяльності відповідної галузі. На мікроекономічному рівні у процесі стратегічно-важливого планування прибутку треба враховувати якість, кількість та ціну продукції або робіт чи послуг, науково-технічні інновації виробництва в цілому, звичайно, асортимент продукції і його відповідність до вимог ринку. Не останнє місце займає і кваліфікація та рівень мотивації працівників підприємства, його фінансово-економічний стан тощо.

Вивчення цього питання потребує з'ясування місця основних чинників, які зумовлюють можливі зміни у фінансових результатах підприємства (рис. 4). З названих чинників, що впливають на результат діяльності найціннішим може виявитися один, але ж у системі, як правило, взаємодіють більше ніж один фактор.

Саме стратегічне планування прибутку дає детальний аналіз всіх зовнішніх та внутрішніх факторів, які мають певний вплив на економічну ефективність господарських підприємства, а отже, на базі цього аналізу дає можливість розробити алгоритм забезпечення розвитку підприємства на цьому етапі з метою отримання оптимального співвідношення між прибутком та ризиком. Найважливішим етапом мети планування прибутку постає зважена конкретна оцінка конкурентоспроможності як господарського підприємства, так і, звичайно, його всіх конкурентів.

ВИСНОВКИ

Велике значення під час розробки мети стратегії визначення планування прибутку для сучасних умов підприємства відводиться показникам, які враховують в собі величину прибутку. Отже, розробка цілей стратегії планування прибутку теперішніх підприємств, на нашу думку, обов'язково повинна базуватись на залученні системи показників, які спрямовані для оцінки не тільки значення, але й якості прибутку. Якість цього прибутку відображається, звичайно, в організаційному потенціалі, в технічному потенціалі та технологічному потенціалі підприємства, в рівні підготовці кваліфікованих кадрів, розвинутій системі соціальних відносин та економічних, а також в оптимізації використання всіх виробничих ресурсів.

Література:

1. Бутенко Д.С., Довгопола Ю.С. Шляхи розвитку підприємницької діяльності в Україні. Молодий вчений, № 12 (39), 2016. С. 682—685.

2. Гаrafoнова О.І. Управління змінами: теорія, методологія та практика. Монографія. Київ: КНУТД, 2014. 364 с.

3. Єгорова О.В., Дорогань-Писаренко Л.О., Тютюнник Ю.М. Економічний аналіз: навч. посіб. Полтава: РВВД ПДАА, 2018. 290 с.

4. Лемішко О.О. Вплив фінансової політики на результативність аграрного виробництва. Актуальні проблеми економіки. 2016. № 12. С. 411—424.

5. Микитюк В.М. Аналіз і перспективи розвитку агробізнесу: регіональний аспект. Наукові горизонти, 2019. № 3 (76). С. 30—37.

6. Перетятко А. Ю. Сучасні підходи до оцінки фінансово-господарської діяльності як основи ефективного управління підприємством. Економіка. Фінанси. Право, 2006. № 11. С. 19—24.

7. Станкевич Ю.Ю. Формування основних джерел отримання доходів сучасного домогосподарства. Наукові записки. Серія Економіка. Вип. 10. С. 299—305. URL: <https://eprints.oa.edu.ua/6528/1/36.pdf> (дата звернення 10.11.2019).

8. Циgiliк І.І. Роль аналізу фінансової діяльності підприємства у системі стратегічного управління. Економіка. Фінанси. Право, 2006. № 7. С. 8—12.

9. Шмиголь Н.М. Економічна суть доходів та доходності в системі управління підприємством. Держава та регіон: наук.-виробн. журнал. Сер.: Економіка та підприємництво. Запоріжжя: Вид-во Класичного приватного університету, 2009. № 7. С. 221—225.

References:

1. Butenko, D.S. and Dovhopola, Yu.S. (2016), "Ways to develop entrepreneurial activity in Ukraine", *Molodyj vchenyj*, vol. 12 (39), pp. 682—685.

2. Harafonova, O.I. (2014), *Upravlinnia zminamy: teoriia, metodolohiia ta praktyka* [Change management: theory, methodology and practice], KNUVD, Kyiv, Ukraine.

3. Yegorova, O. V. Dorogan`-Py`sarenko, L. O. and Tyutyunny`k, Yu. M. (2018), *Ekonomichny`j analiz* [Economic analysis], RVVD PDAА, Poltava, Ukraine.

4. Lemishko, O. O. (2016), "The impact of financial policy on the performance of agricultural production", *Aktual'ni problemy ekonomiky*, vol. 12, pp. 411—424.

5. Mykytiuk, V.M. (2019), "Analysis and prospects of agribusiness development: regional aspect", *Naukovi horizonty*, vol. 3 (76), pp. 30—37.

6. Peretyatko, A. Yu. (2006), "Modern approaches to the evaluation of financial and economic activity as a basis for effective enterprise management", *Ekonomika. Finansy` . Pravo*, vol. 11, pp. 19—24.

7. Stankevych, Yu.Yu. (2008), "Formation of the main sources of income of modern households", *Naukovi zapysky*, vol. 10, pp. 299—305, available at: <https://eprints.oa.edu.ua/6528/1/36.pdf> (Accessed 25 Nov 2018).

8. Sy`gy`ly`k, I. I. (2006), "The role of analysis of financial activity of the enterprise in the strategic management system", *Ekonomika. Finansy` . Pravo*, vol 7. pp. 8—12.

9. Shmy`gol` N. M. (2009), "Economic essence of income and profitability in the enterprise management system", *Derzhava ta region*, vol 7. pp. 221—225.

Стаття надійшла до редакції 18.12.2019 р.